

Anglicizmus *startup* a jeho deriváty vo frankofónnom mediálnom diskurze na pozadí expresívnej lexiky

Dagmar Veselá

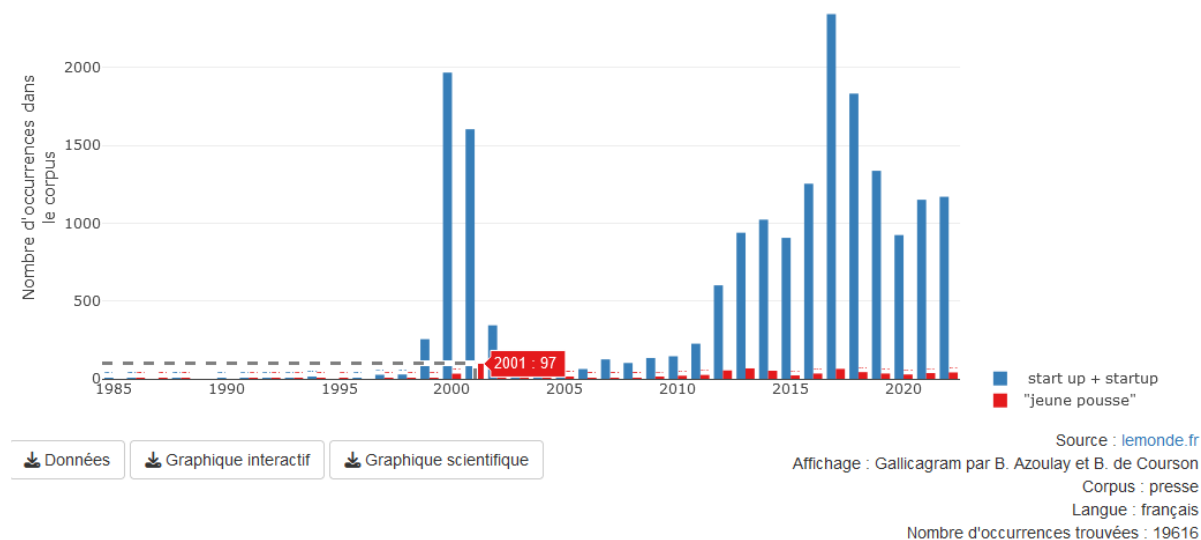
Katedra romanistiky, Filozofická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
dagmar.vesela@umb.sk

Kľúčové slová: výpožička, startup, korpus, derivácia, expresívnosť

Key words: loanword, startup, corpus, derivation, expressivity

1 Úvod

Odborný termín *startup*, ktorým sa označuje mladý, inovatívny a rýchlo sa rozvíjajúci podnik s vysokým potenciálom rastu, predstavuje z hľadiska lexikálnej motivácie (Furdík, 2008) výpožičku prevzatú z angloamerického jazykového prostredia. V súčasnosti sa zaraďuje medzi pomerne frekventované „interlingválne motivované“ (Ološtiak – Gianitsová-Ološtiaková, 2018, s. 32) jednotky slovej zásoby a v mediálnom diskurze na Slovensku, ako aj vo Francúzsku a iných frankofónnych krajinách sa teší mimoriadnej obľube aj napriek existencii francúzskeho ekvivalentu *jeune pousse* (cf. graf 1). Ten bol vytvorený s cieľom poskytnúť frankofónnemu používateľovi jazyka významovo priezračný termín s využitím slovotvorných prostriedkov vlastných francúzštine a zároveň zatlačiť do úzadia exogénny jazykový prvok, alebo prinajmenšom zmierniť frekvenciu jeho používania.

Graf 1 Počet výskytov terminologickej jednotky *startup/start-up* (modrou farbou) v porovnaní s termínom *jeune pousse* (červenou farbou) v periodiku *Le Monde* v období rokov 1985-2022.¹

Ako však ukazuje graf 1 vygenerovaný pomocou lexikometrického nástroja *Gallicagram* pre obdobie rokov 1985 – 2022, tento zámer sa dosiahnuť nepodarilo. Zatiaľ čo počet zachytených výskytov francúzskeho termínu *jeune pousse* v jednotlivých rokoch sa pohybuje rádovo v jednotkách, nanajvýš v desiatkach, pri termíne *startup/start-up* je to v stovkách až tisíckach. Na grafe tiež možno identifikovať dve kulminačné obdobia – prvé v období rokov

¹ *Gallicagram*. Dostupné na internete: <<https://shiny.ens-paris-saclay.fr/app/gallicagram>> [Cit. 2024-10-07].

2000 – 2001 a druhé, výraznejšie, ktoré spadá do rokov 2017 – 2018. V rámci prvého môžeme pozorovať vzostupnú tendenciu výskytu obidvoch termínov v rámci mediálneho diskurzu reprezentovaného denníkom *Le Monde*, t. j. prevzatého aj domáceho termínu. V roku 2001 bol zároveň zaznamenaný celkovo najvyšší počet výskytov termínu *jeune pousse* v korpuse – 97.² V druhom kulminačnom období už tento trend pri domácom termíne výrazne nepozorujeme. Tieto skutočnosti jasne vypovedajú o tom, že napriek snahám *Francúzskej akadémie* zaviesť používanie terminologického synonyma *jeune pousse* s cieľom potlačiť prítomnosť anglicizmu v jazykovej komunikácii, preferencie vo vzťahu k domácej terminologickej jednotke zostali nezmenené a frankofónni používatelia jazyka oveľa častejšie siahajú po prevzatom termíne *startup*. V súčasnosti sa už v prípade jednotky *startup* ako interlingválne motivovanej lexémy dá hovoriť ako o začlenení do jazykového systému francúzštiny. Svedčí o tom jej integrácia do slovtvorného systému preberajúceho jazyka, a teda jej zapájanie do slovtvorných procesov, kde sa stáva motivantom pre deriváty a kompozitá.³ Nás budú zaujímať lexémy vytvorené pomocou derivácie identifikované v korpuse zostavenom z článkov uverejnených v denníku *Le Monde* za obdobie od 1. januára 2022 do 31. decembra 2022 a vo webovom korpuse *French Web 2023 (frTenTen23)*. Tieto svedčia o prítomnosti morfolologickej adaptácie, čo je jasným a neklamným znakom čoraz väčšieho zakoreňovania sa cudzojazyčného termínu *startup* v lexike francúzskeho jazyka.

2 Termín *startup* a jeho deriváty

Na identifikáciu derivátov realizujúcich sa v mediálnom frankofónnom diskurze sme využili webový korpus *French Web 2023 (frTenTen23)* tvorený príspevkami prevažne z oblasti politiky, ekonomiky, kultúry, zábavy, technológie, IKT a športu a korpusový manažér *Sketch Engine*, ako aj vlastný korpus zostavený z článkov z denníka *Le Monde*, spomínaný v úvode príspevku. Deriváty, pri ktorých slovtvorná motivácia kooperuje s interlingválnou motiváciou, sú obsahom tabuľky 1.

Derivovaná jednotka	Počet výskytov v korpuse <i>frTenTen23</i> (<i>Sketch Engine</i>)	Počet výskytov v korpuse z denníka <i>Le Monde</i>	Celkový počet výskytov
<i>Startuper</i>	997	2	999
<i>Startupper</i>	925	2	927
<i>Startuppeur</i>	747	2	749
<i>Startupeur</i>	299	6	305
<i>Startuppeuse</i>	251	0	251
<i>Startupeuse</i>	125	3	128
<i>Startupisation</i>	59	1	60
<i>Startupien</i>	20	3	23
<i>Startupisme</i>	21	1	22
<i>Startupiste</i>	14	0	14
<i>(Se) startupiser</i>	8	0	8
<i>Startupeux</i>	7	0	7
<i>Startupienne</i>	7	0	7
<i>Startuping</i>	5	0	5

Tabuľka 1 Deriváty s motivantom *startup* identifikované vo webovom korpuse *French Web 2023 (frTenTen23)* a v korpuse textov z denníka *Le Monde* (2022) v zostupnom poradí⁴.

² Práve v roku 2001 bol predmetný termín oficiálne zavedený a zverejnený v Úradnom vestníku (*Journal officiel*).

³ Ološtiak (2016) v súvislosti s týmto procesom hovorí o transderivácii.

⁴ *Sketch Engine*. Dostupné na internete: <<https://www.sketchengine.eu>> [Cit. 2024-10-07.]

Frekvenčne najvýraznejšie boli v korpusoch zastúpené deriváty pomenúvajúce osoby – zakladateľov nových inovatívnych firiem, t. j. označujúce agensa deja, resp. vykonávateľa deja – vykazujúce známky neustálenosti grafickej podoby: *startuper*, *startupper*, *startuppeur*, *startupeur*, *startuppeuse* a *startupeuse*. V súčasnosti sú už v slovníku *Larousse* (online) lexikalizované formy *startuper* (999 výskytov), *startupeur* (305 výskytov) a *startupeuse* (128 výskytov) (v tabuľke zvýraznené tučným písmom). Z uvedených derivátov zachytených v korpusoch však vyplýva, že sa ujalo ortograficky variantné používanie týchto odvođenín. Dokumentuje to tabuľka 1 obsahujúca aj nelexikalizované formy: *startupper* (927 výskytov), *startuppeur* (749 výskytov) a *startuppeuse* (251 výskytov). Celkovo 60 výskytov sme zaznamenali pri neologizme *startupisation*.

Rádovo nižšie zastúpenie konštatujeme pri adjektívnych derivátoch *startupien/startupienne* (23/7 výskytov), *startupeux* (7 výskytov) a substantívach *startupisme* (22 výskytov), *startupiste* (14 výskytov) a *startuping* (5 výskytov), pričom všetky spolu s derivátom *startupisation* vznikli v rámci mediálneho diskurzu ako dôsledok živelného a neusmerneného používania a doteraz ani jeden z nich nebol lexikalizovaný. Lexikalizovaný derivát *startupeuse* sa v porovnaní s jej nelexikalizovaným maskulínnym pendantom *startupeux* v mediálnom diskurze vyskytuje oveľa častejšie (128 výskytov).

2.1 Adjektívne deriváty a deriváty pomenúvajúce vykonávateľa deja alebo povolanie

Adjektívne deriváty *startupien/startupienne* a deriváty, ktoré okrem adjektívnej funkcie môžu v rámci diskurzu fungovať aj ako substantivizované adjektíva *startupeux/startupeuse* plniace funkciu činiteľských podstatných mien, vznikli na základe derivácie pomocou sufixov *-ien/-ienne* a *-eux/-euse*, pričom prvý z nich v sebe nesie význam „secte“/„sekta“ (napr. *stoicien/stoický*, ale aj *stoik*), „profession“/„povolanie“ (napr. *pharmacien/farmaceut*), resp. význam „spécialiste de, qui s'occupe de“/„odborník na niečo, ktorý sa niečomu venuje“; „origine“/„pôvod“ (napr. *égyptien/egyptský*, *Egyptan*), ale aj význam „membre de“/„člen niečoho“, „qui fait partie de“/„tvoriaci súčasť niečoho“, „relatif à“/„vzťahujúci sa na niečo“, „propre à“/„vlastný niečomu“, „habitant de“/„obyvateľ niečoho“. Druhý sa používa pri tvorbe lexém vyjadrujúcich „acteur“/„prostriedok“ (napr. *semeuse/sejačka*, *neigeuse/snežná fréza*) alebo „qualité“/„kvalitu“ či „propriété“/„vlastnosť, charakteristiku“ (napr. *boiteux/krivajúci*, *krivý*, *paresseux/lenivý*) alebo aj „qui fait l'action de“/„kto vykonáva nejakú činnosť“, „qui s'occupe de“/„ktorý sa niečím zaoberá“ (*un violoneux/zlý huslista*, *dedinský huslista*, *fidlikant*; *une gâcheuse/babráčka*, žena, ktorá pokazí radosť ostatným svojou okázalosťou; *une matheuse* (hovorové)/majúca rada matematiku, dobrá v matematike; *une partageuse* (zastarané, žartovné)/osoba obhajujúca spoločné vlastníctvo.⁵

Istá spojitosť so sektou v prípade suffixu *-ien/-ienne* pri adjektívach *startupien/startupienne* vyznieva možno prekvapujúco, avšak vzhľadom na súčasné nazeranie na *startup* vo Francúzsku, ich fungovanie a dôsledky, ktoré so sebou priniesli, čo podnietilo aj vznik príznakových derivátov na báze *startupu*, ktorým sa budeme venovať neskôr, to až také prekvapujúce nie je, najmä pokiaľ vezmeme do úvahy zaslepenosť, resp. slepú vieru vo vyriešenie všetkých problémov vyplývajúcu z nekritického obdivu k fungovaniu startupov, ako aj snahu zavádzať startupový model aj do ostatných oblastí života, ale aj pocit výnimočnosti spojený so zakladaním startupov. Zdá sa však, že tieto adjektíva nesú neutrálny význam, ako to ukazuje aj nasledujúci príklad.

⁵ Významy afixov aj príklady ich použitia sme čerpali zo zdroja *Lexique des affixes* dostupného na <https://www.aly-abbara.com/litterature/medicale/affixes/e.html> [Cit. 2024-17-07] a *Petit dictionnaire des suffixes du français* dostupného na <https://www.petitrobert.lerobert.com/demo/AidePR/Pages/SuffixesLHTML> [Cit. 2024-17-07]. Preklady do slovenčiny sme čerpali z prekladového slovníka *Slovník.sk* dostupného na <https://www.slovník.aktuality.sk/preklad/francuzsko-slovensky/> [Cit. 2024-18-07] a výkladového slovníka *Robert, Dico en ligne* dostupného na <https://dictionnaire.lerobert.com/definition/> [Cit. 2024-18-07].

Príklad 1: *Un hub de compétences est un lieu ouvert et collaboratif et territoriale. Sous cette dénomination ancrée dans le vocabulaire **startupien**, se dessine un réel moyen d'insertion professionnelle.* (Siatka, 2022)

Trochu iný pohľad dokumentuje príklad 2, v ktorom sa adjektívum *startupienne* realizuje v rámci kolokácie *mythologie startupienne*, čo vyvoláva otázky nad možnou prítomnosťou negatívnej konotácie.

Príklad 2: *Pour éviter un article long comme un jour sans pain (ou avec pour les intolérant-es au gluten), si vous avez envie d'un peu de background, je vous ai concocté un petit carousel Instagram qui raconte tout sur l'origine de la mythologie **startupienne**. [...] Qu'est-ce que le mythe **startupesque** a contaminé ?* (Bavon, n. d.)

Autorka exemplifikujúceho textu je blogerkou na internetovom portáli CDLT zaoberajúcom sa svetom práce a jeho kritikou a zároveň milovníčkou slovných hračiek, čo spolu môže vysvetľovať voľbu jazykových prostriedkov a ich kombinatoriku. A hoci sa najskôr zmieta o „startupovej mytológií“, kde ešte môžeme uvažovať o neutrálnom vyjadrení, v ďalšej vete stupňuje expresivitu a hovorí o „startupáckom mýte“⁶, čo už nevyvoláva pochybnosti o negatívnej príznakovosti, ktorú rozoberieme neskôr. V každom prípade však ďalšie zachytené kolokácie ako *jargon/écosystème/monde/paysage/ startupien* a *économie/publicité/tradition startupienne* svedčia z hľadiska emocionálneho zafarbenia skôr o neutrálnom stave derivátov *startupien* a *startupienne*.

Napriek tomu, že sufixy *-ien*, *-ienne* sa vo francúzštine používajú aj na tvorbu substantivizovaných adjektív pomenúvajúcich profesiu alebo vykonávateľa nejakej pracovnej aktivity či odborníka v nejakej oblasti (napr. *pharmacien*), v korpusoch ani v ďalších internetových zdrojoch sme takéto použitie pri derivátoch *startupien/startupienne* nezachytili.

Na základe sémantiky sufixov *-eux/-euse* (cf. použité príklady uvedené vyššie) by sa mohlo na deriváty *startupeux/startupeuse* nazerať ako na lexémy s príznakom hovorovosti vyvolávajúce buď negatívne (*un violoneux, une gâcheuse*) alebo pozitívne (*une matheuse*) konotácie, niekedy aj so žartovným podtónom. Avšak v prípade feminína *startupeuse*, ktoré je v slovníku *Larousse* spolu s maskulínami *startupeur* a *startuper* lexikalizované vo význame „*fondateur d'une start-up*“, teda zakladateľ/zakladateľka startupu, sa príznak hovorovosti buď nerealizoval alebo sa neutralizoval, keďže sa z neho stal odborný termín. V tomto konštatovaní zároveň možno nájsť odpoveď na otázku, prečo bola forma *startupeuse* v korpusoch oveľa frekventovanejšia (128 výskytov + 251 výskytov pri nelexikalizovanej forme *startuppeuse*) ako maskulínium *startupeux* (7 výskytov), ktoré oficiálne nepokrýva tento odborný význam, hoci v rámci mediálneho diskurzu sa vyskytovalo aj v tomto význame. Skutočnosť, že maskulínium *startupeux* netvorí súčasť odbornej lexiky, ale pritom sa v istých kontextoch používa ako synonymum pre odborný termín *startuper/startupeur* napovedá, že za tým môže byť expresívne zafarbenie.

Spomedzi adjektívnych derivátov sa nám ešte podarilo identifikovať neologizmy *startupiste* a *startupesque* (cf. príklady 3 - 6), pričom druhý z nich (zachytený mimo našich pracovných korpusov) sa spája s vyslovene negatívnou konotáciou. Sufixu *-esque* sa totiž v lexikografických prácach priraduje štylistický kvalifikátor *pejoratívne* a je to zrejme aj z kontextu.

⁶ Aj samotná lexéma *mýtus* môže mať okrem neutrálneho statusu („tradičiou prenášaná predstava o vzniku sveta, o príj. javoch, bohoch, hrdinoch ap., báj“) aj príznakový status („výmysel podávaný ako pravda, blud“) (cf. *Krátky slovník slovenského jazyka* (2003) a *Slovník cudzích slov (akademický)* z roku 2005).

Príklad 3: *Reprenant une vision idéalisée de la jeune pousse [...], le Président de la République [...] fait l'éloge de la start-up et décrit les fondements d'un développement économique national renouvelé. Son récit est jalonné de références au modèle de la start-up et offre un panorama non exhaustif de la rhétorique « startupiste ».* (Bedreddine, 2020, s. 70)

Príklad 4: *Pétris par l'imaginaire « startupiste » et la Silicon Valley [...], les managers de l'innovation déploient un discours très fortement empreint des idéaux du « modèle californien ».* (Bedreddine, 2020, s. 73)

Príklad 5: *Quels sont les pires néologismes startupesques que vous ayez entendus ?⁷*

Príklad 6: *Dans son « Petit Précis de culture bullshit », rédigé en novlangue startupesque par le « Professeur ès bullshit Jean-Bill Duval », il veut faire ériger le bullshit – comprenez, l'art de brasser du vent – au rang de culture à part entière avec son langage, ses valeurs et ses traditions.* (Mazereeuw, 2023)

Použitie úvodzoviek pri deriváte *startupiste* môže naznačovať istú mieru expresívneho zafarbenia, hoci úvodzovky v tomto prípade môžu signalizovať aj neologický príznak, teda skutočnosť, že došlo k vytvoreniu novej lexémy. V prípade derivátu *startupesque* úvodzovky vyjadrujúce temporálnu motivovanosť (neologickosť) absentujú, avšak pejoratívnosť je zjavná na základe použitého afixu *-esque*, ako aj z kontextu. Figuruje v ňom pejoratívne slangové slovo z angličtiny *bullshit* v prenesenom význame „*connerie, foutaises*“ (somariny, voloviny, kecy), a to v názve diela *Petit Précis de culture bullshit* (Krátky úvod do kultúry bullshitu) a vo vedeckom zameraní zmieneného profesora Jeana-Billa Duvala *Professeur ès bullshit* (profesor bullshitu), pričom samotný *bullshit* je vykreslený ako umenie fúkania horúceho vzduchu, teda niečo nezmyselné a zbytočné. Samotné dielo má byť napísané čudesným „startupáckym“⁸ jazykom.

Derivát *startupiste* sa podobne ako deriváty *startupeux/startupeuse* môže v rámci mediálneho diskurzu realizovať v adjektívnej aj v substantívnej funkcii (cf. príklad 7).

Príklad 7: *Les critiques semblent venir principalement de startupistes convaincus, voire radicalisés.* (Régnauld, 2021)

Príznak expresívnosti situovanej v negatívnom poli spektra pozorujeme pri použití substantivizovaného adjektíva *startupeux*, ako to ukazujú príklady 8 a 9.

Príklad 8: *Ce week-end Adsteroid a gagné un Prix qui a un sens particulier. [...] Il y a 2 ans quasiment jour par jour, mes associés et moi décidions de créer une boîte autour d'un service totalement disruptif auquel personne n'ai jamais osé penser. [...] Au risque de faire "startupeux", ce Prix est avant tout pour toute la team Adsteroid.* (Petrella, 2022)

Kľúčovým v tomto príklade je predovšetkým kontext (zvýraznená časť s významom: s rizikom, že to bude vyzerat', že sme „startupisti“, resp. „startupéri“)⁹, ale úvodzovky ako

⁷ Otázka v uvedenom príklade odznela na internetovom fóre *reddit* (2022). Dostupné na:

<https://www.reddit.com/r/AskFrance/comments/y9c05w/quel_sont_les_pires_néologismes_startupesques_quel/?rdt=41373> [Cit. 2024-17-07.]

⁸ Ide o doslovný preklad autorky príspevku s využitím metódy kalkovania.

⁹ Hoci je v danom príklade použité označenie *startupeux* vo funkcii konateľského názvu s príznakom expresívnosti a s významom „zakladatelia startupu“, do úvahy pripadajú aj prekladateľské riešenia, pri ktorých sme sa na predmetné vyjadrenie pozreli z iného zorného uhla: „napriek riziku, že to bude znieť startupovo“, „hoci to môže

metajazykové stvárnenie príznakovosti naznačujúce neadekvátne použitie predmetnej lexémy vo význame zakladateľov startupu, ktoré nezodpovedá odporúčanej jazykovej praxi (*startuper/startupeur*) tu takisto zohrávajú svoju rolu.

Príklad 9: *Ce sont des startupeux bourgeois financés par des privés douteux qui sont à la manœuvre.* (radiofrance.fr, 15. január 2022)¹⁰

Kontext v príklade 9 zmieňujúci sa o malomeštiackych zakladateľoch startupov financovaných pochybnými súkromnými osobami vo vedení, ako aj predchádzajúci príklad dokumentujú posun vo vnímaní niektorých derivátov s motivantom *startup* od nepríznačového statusu lexémy k jej príznačovému charakteru. Na porovnanie uvádzame aj príklad použitia predmetného derivátu, keď nepozorujeme negatívny expresívny príznak (cf. príklad 10). Pripúšťame však, že autor-blogger ho mohol použiť v snahe vyvolať úsmev na tvárach čitateľov, a teda istá príznačovosť, teraz v pozitívnom poli emocionálneho spektra, je tu badateľná. Pisateľ blogu zameraného na tzv. *geek* kultúru sa venuje seriálom z prostredia technologických noviniek, najmä informatiky, internetu a videohier, tu konkrétne seriálu *Start up*, do ktorého sú vsadené postavy troch mladých, trochu „bordelárskych“ startupistov, pre ktorých však nepoužil oficiálne zavedený termín *startuper/startupeurs*, ale *startupeux*.

Príklad 10: *Aussitôt quand on pense série, on pense américain. Mais depuis quelque temps, je raffole de séries coréennes. Et Start up est peut-être un peu moins geek mais le thème est le même [...]. L'histoire de trois jeunes startupeux un peu bordeliques.* (Chani Brooks Romance, blog de la romance geek, culture geek, 2024)¹¹

Príznačovosť prítomnú v expresívnych vyjadreniach *startupeux* vo vyššie uvedených príkladoch 8 až 10 možno odôvodniť aj na základe nasledujúcej dedukcie. Pre vytvorenie (lexikalizovaných) desubstantív, resp. konateľských názvov odvodených od substantíva *startup* (*startuper*, *startupeur*, *startupeuse*) boli použité sufixy *-eur/-euse* (s významom „*qui fait l'action de*“, „kto vykonáva nejakú činnosť“, „*qui s'occupe de*“, „kto sa niečím zaoberá“, napr. *un camionneur*/kamionista, *une parfumeuse*/parfumérka) a mužský tvar sufixálneho páru *-er/-ère* rovnako, ako napr. pri konateľskom názve *un horloger*/hodinár. V závislosti od kontextu dokážeme určiť, či lexéma *startupeuse* označuje aktívnu vykonávateľku deja, a má teda substantívnu funkciu (*-eur/-euse*) (cf. príklad 11 uvedený nižšie) alebo ide o vyjadrenie vlastnosti (*-eux/-euse*) a realizuje sa v adjektívnej funkcii (cf. príklad 12). Keďže ale sufix, ktorým sa tvoria maskulína *-eux* (z páru *-eux/-euse*), rovnako ako sufix *-ère* (z dvojice *-er/-ère*) využívaný na tvorbu feminín neboli použité pri tvorbe odborného pomenovania pre zakladateľa resp. zakladateľku *startupu*, formy *startupeux* (7 výskytov) a *startupère* (hypotetická forma, ako napr. *une usagère*/používateľka, 0 výskytov) v sebe s najväčšou pravdepodobnosťou nesú expresívny príznak.

Derivát *startupeux* sme v použitých pracovných korpusoch zachytili prevažne v substantívnej funkcii (cf. príklady 8, 9, 10 a 13) vo význame zakladateľa startupu, čo svedčí

---

znieť startupovo“ či „hoci to bude vyzerat', že robíme startupčinu“ a ďalšie, v ktorých je namiesto substantívnej formy (*startupér/startupista*) použitá príslovka *startupovo* alebo analytické verbo-nominálne spojenie *robiť startupčinu*. Vo všetkých uvedených prípadoch si to vyžadovalo istú dávku kreativity, avšak obsahový invariant ako aj expresívne zafarbenie zostali zachované.

¹⁰ Dostupné na internete: <<https://www.radiofrance.fr/franceculture/podcasts/l-invite-e-des-matins-du-samedi/mathilde-imer-6739318>> [Cit. 2024-17-07.]

¹¹ Dostupné na internete: <<https://chanibrooks.com/the-big-bang-theory-serie-geek/>> [Cit. 2024-27-08.]

o jeho použití v expresívnom význame – s pozitívnu (cf. príklady 10 a 13) alebo negatívnu (cf. príklady 8 a 9) konotáciou.

Príklad 11: *Pau, **startupeuse** humaniste veut créer l'appli révolutionnaire, celle qui redonnera de l'humanité à nos vie, en dehors de tous ces algorithmes qui programment nos repas, nos lectures, nos trajets, nos aventures sexuelles et amoureuses... etc.* (Demey, 2021)

Príklad 12: *Le club Génération **startupeuse**, qui incube des femmes entrepreneures, a tenté de relever le défi en faisant travailler 12 de ses membres sur les objectifs de développement durable.* (Heraud, 2019)

Príklad 13: *Si certains **startupeux** préfèrent "Start with Why!" nous, on débute la semaine en se demandant « Comment ça va ? »* (Poches & fils)¹²

Príklad 14: *S'ensuivent des réunions régulières d'écriture pleines de fous-rires, d'idées de marketing **startupeux** et de définition d'identité visuelle impactante.* (thegrenadines.fr)¹³

Príklad 14 je jediným dokladom použitia derivátu *startupeux* v adjektívnej funkcii, ktorý sa nám podarilo identifikovať. Pochádza z internetového fóra zaradeného do webového korpusu *frTenTen23*, ktoré je zamerané na audiovizuálnu tvorbu a vyznačuje sa uvoľnenejším jazykovým prejavom. Dôkazom je aj použitie príznakovej formy *startupeux* namiesto adjektívneho derivátu s neutrálnym zafarbením *startupien*.

2.2 Substantívne deriváty s motivantom *startup* (*startupisme, startupisation, startuping*)

Je pomerne ťažké určiť, či ide o expresívnu lexiku, keďže ani jeden z uvedených derivátov nie je lexikalizovaný, čím si zároveň všetky stále zachovávajú status neologizmu. Expresívnu príznakovosť je preto možné posudzovať len na základe sémantiky použitého afixu, kontextu, bližšieho zorientovania sa v problematike zapájajúcej skúmanú neologickú lexiku do komunikácie a jej metajazykového stvárnenia v texte pomocou úvodzoviek.

2.2.1 Derivát *startupisation* z hľadiska expresívnej príznakovosti

Neologizmus *startupisation* vznikol deriváciou pomocou sufixu *-ation* s významom „action“, „činnosť“ (napr. *fabrication, manipulation*), pomocou ktorého sa z bazového slovesa tvoria ženské podstatné mená, čo predpokladá existenciu verba *startupiser*.¹⁴ Tomuto základovému slovesu sa budeme venovať v podkapitole 2.2.4.

Lexéma *startupisation* sa v rámci mediálneho diskurzu často a prekvapivo používa v súvislosti s verejnou štátnou správou a jej modernizáciou prostredníctvom inovácií a zakomponovania metód fungovania startupov do správy vecí verejných (cf. príklad 15).

Príklad 15: *La start-up comme un nouvel esprit de l'action publique ? : Enquête sur la **startupisation** de l'action publique et ses contraintes.* (Célérier – Arfaoui, 2022, s. 43)

¹² Dostupné na internete: <https://pochesetfils.com/pages/a-propos-1?srsId=AfmBOooiYvV9mW4GCJW1JHtS_Bn1SW1EK0dkqI-q18a7rcpK3Fjt0A6I> [Cit. 2024-26-08.]

¹³ Dostupné na internete:

<https://app.sketchengine.eu/#concordance?corpname=preloaded%2Ffrtnten22_fl3&tab=advanced&queryselector=cql&default_attr=word&cql=%5Bc%3D%3D%22startupeux%22%5D&showresults=1> [Cit. 2024-26-08.]

¹⁴ O tom, že postupnosť operácií pri sufixácii (vznik derivátov na základe postupnosti podstatné meno → sloveso → podstatné meno, napr. *hystérie* → *hystériser* → *hystérisation*) si nevyhnutne nevyžaduje existenciu slovesa, sa zmiňuje Sablayrolles (2019, s. 134).

Svet startupov sa pôvodne vzťahoval výlučne na podnikateľské prostredie, nie na štátnu správu a dodnes je prioritne spojený s podnikaním. Preto vyznieva zvláštne, keď sa lexéma *startupizácia*¹⁵ objavuje v naratívoch naviazaných na spravovanie štátu. Navyše, prax ukázala, že riadenie na spôsob startupu prispieva skôr k obnove, ako k odstráneniu byrokratizovaného výkonu verejnej správy, čo nás vedie k záveru, že francúzsky derivát *startupisation* z konceptuálneho hľadiska v sebe nesie istú dávku negatívneho náboja.

S neologizmom *startupisation* sa stretávame aj v naratívoch z oblasti vedy a výskumu, a tiež nie v pozitívnom svetle, čo podľa všetkého podtrhujú aj úvodzovky v príklade 16.

Príklad 16: *Ce à quoi l'on assiste, avec les politiques contemporaines de « startupisation », c'est à une culturalisation et à une psychologisation de la question du rapprochement de la science et de l'industrie. Il ne s'agit plus de servir un projet utilitariste pragmatique [...] mais de poursuivre un projet idéologique de transformation culturelle de la science et des scientifiques eux-mêmes (en en faisant des startupeurs). Il ne s'agit plus d'adapter les institutions scientifiques pour rendre la science plus fertile sur le plan économique, il s'agit d'organiser sa transformation normative. Les discours prennent alors une teinte morale, voire moralisatrice. Le bon chercheur doit avoir l'esprit d'entreprise.* (Lamy, 2020)

Negatívne vnímanie tohto nového pojmu tu vyplýva z prudkých zmien a prehnaných očakávaní v oblasti vedy a výskumu, čo vedie ku nesprávnemu uchopeniu problematiky zvyšovania ekonomického prínosu zo strany vedy tým, že sa veda a výskum transformujú na spôsob startupového podnikania a vytvára sa obraz o dobrom vedcovi, ktorý je podmienený tým, že musí mať podnikateľského ducha.

Musíme však poznamenať, že pôvodne sa s derivátom *startupisation* nespájala negatívna konotácia, ba dokonca vyvolával pozitívne emócie, ako to dokumentuje príklad 17, v ktorom je úvodzovkami zvýraznený neologický status lexémy. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že v čase vzniku textu (2014) ešte nebolo sklamanie zo startupov také badateľné a tento fakt sa prirodzene odrážal aj v nazeraní na uvedený neologizmus. „Startupizácia“ sa považovala za cestu ku kooperatívnejšiemu, priateľskejšiemu, v oblasti riadenia a zodpovednosti horizontálnejšiemu a slobodnejšiemu podnikaniu.

Príklad 17: *La « startupisation » des formes entrepreneuriales. Internet et la mobiquité viennent chahuter les structures pyramidales traditionnelles au profit d'organisations plus coopératives, plus horizontales, plus conviviales et plus libres.* (Influencia, 2014)¹⁶

Negatívna konotácia sa pojmu *startupisation* neprisudzovala ešte ani v nedávnej minulosti (2019), čoho dôkazom je článok vyzývajúci ku skutočnej „startupizácii“, nielen na povrchu, resp. na fasáde (cf. príklad 18).

Príklad 18: *Il faut en finir avec les « startupisations » de façade ! LE CERCLE – Croire qu'une entreprise traditionnelle surmontera la vague du numérique grâce à sa seule association avec une start-up est une chimère. Pour Jean-Christophe Conticello, fondateur de Wemanity, les start-up ne doivent pas être le cache-misère d'une fausse transformation.* (Conticello, 2019)

¹⁵ Ide o doslovný preklad autorky príspevku s využitím metódy kalkovania. V slovenskom mediálnom diskurze lexéma *startupizácia* nie je prítomná.

¹⁶ Dostupné na internete: <<https://www.influencia.net/startupisation-formes-entrepreneuriales/>> [Cit. 2024-28-08.]

Ani príklad 19 nesvedčí o negatívnom pohľade na pojem označený termínom *startupisation*, skôr naopak, myslenie v štýle „startupizácie“ nie je zavrhané, ale odporúčané. Príklad 19: *Pour s'assurer une véritable place de leader dans la course effrénée à l'innovation, il faut donc aller au-delà de la transformation digitale (qui consiste simplement à mettre en place de nouveaux outils) et penser "startupisation", afin d'évoluer vers une nouvelle génération de business capable de donner naissance à des marques surpuissantes.* (Julien from xMakers, 2019)¹⁷

V prípade neologizmu *startupisation* môžeme konštatovať, že posun od neutrálneho vnímania, či dokonca príznakovito-pozitívneho k negatívnejmu sa tu ukazuje ako vcelku reálny a očakávaný, avšak až budúcnosť ukáže, ktoré emotívne zafarbenie sa v jazykovej praxi nakoniec presadí.

2.2.2 Derivát *startupisme* ako prejav negatívnych emócií

Formálna stránka neologizmu *startupisme* napovedá, že vznikol deriváciou pomocou sufixu *-isme*, ktorý pokrýva široké spektrum významov: „système d'opinions“/„názorový systém“, „attitude“/„postoj“, „tendance“/„trend“ (napr. *socialisme*, *racisme*, *terrorisme*), „doctrine“/„doktrína“, „croyance“/„viera“ (napr. *athéisme*, *monothéisme*), „école“/„škola, smer“ (napr. *réalisme*), „profession, attitude et activité“/„profesia, postoj a činnosť“ (napr. *journalisme*) a „caractère ou état particulier, maladie“/„zvláštna vlastnosť alebo stav, choroba“ (napr. *virilisme*, *alcoolisme*, *paludisme*). Z uvedených významov možno sufixu pri analyzovanej lexéme priradiť až štyri z nich (okrem posledného významu), čo je vcelku prirodzené pri jej živelnom a neusmernenom používaní zaznamenanom v mediálnom diskurze. Dokladáme to príkladmi 20 a 21.

Príklad 20: *Dans le fantasme économique du « startupisme ». Antoine Gouritime, journaliste et animateur du podcast « Disruption Protestante » publie chez Fyp « Le startupisme », un ouvrage clair et concis qui éclaire méthodiquement les caractéristiques de la startup-nation. Son enquête démontre que le « fantasme technologique et économique » incarné par l'ère Macron puise ses racines dans le tournant idéologique libéral des années 1980, et s'exprime aujourd'hui à travers un langage vide, des modes de financement toxiques et une foi aveugle en l'innovation technologique.* (Régnault, 2019)

Podľa autora tohto vyjadrenia v blogu *Mais où va le Web* zameranom na diskusie o nových, najmä digitálnych technológiách, predstavuje *startupisme* akúsi technologickú a ekonomickú fantazmagóriu či slepú vieru v technologickú inováciu, ktorá sa v súčasnosti prejavuje toxickým financovaním firiem. Z uvedeného môžeme dedukovať, že neologizmus *startupisme* predstavuje expresívne vyjadrenie pre niečo, čo nie je ani reálne, ani prospešné, čo vzbudzuje nereálne očakávania a viaže sa k nemu teda negatívne pocitové zafarbenie.

Sklamanie vyvolané poklesom kreativity v dôsledku nekritického postoja k technológiám a ideológii, resp. rozšírenému trendu „startupismu“ sa odráža aj v príklade 21, čo opätovne predikuje lexéme *startupisme* negatívnu konotáciu. Jej použitie v kontexte spolu s ďalšími spomenutými negatívnymi javmi ako „*techno-prêche*“¹⁸, ktorým sa označuje zaslepený obdiv k moderným technológiám, toto konštatovanie iba potvrdzuje.

¹⁷ Dostupné na internete: <<https://medium.com/xmakers/startupiser-votre-business-c668220bbe65>> [Cit.2024-03-09.]

¹⁸ Hybridné neologické fraktokompozitum *techno-prêche* (*technologie* z gr. *tekhнологία* = „umenie + doktrína/učenie/náuka/teória/dogma“ + *prêche* = „kázeň“) s negatívnou konotáciou realizujúce sa v kontexte v tesnej blízkosti s derivátom *startupisme* a odkazujúce na nekritický, ba až fanatický postoj k moderným technológiám vnímaným ako základný pilier fungovania startupov, čiže startupového modelu podnikania, ale napr.

Príklad 21: *Tout un commerce des idées innovantes se structure depuis des années. La marge de créativité est réduite au minimum sur ces scènes de l'entre-soi, du techno-prêche et du « startupisme ».* (Bedreddine, 2020)

2.2.3 Derivát *startuping* ako výraz odmietania i obdivu

Väčšina substantív s anglickým sufixom *-ing* vo francúzštine je výpožičkou z angličtiny. Zo slovníka *Petit dictionnaire des suffixes du français* (online) sa dozvedáme, že množstvo takýchto slov robí zo sufixu *-ing* vo francúzštine „pseudo-suffixe“ bez skutočnej produktivity. Derivát *startuping* je v tomto prípade zrejme výnimkou, ktorá (ne)potvrďuje pravidlo. S veľkou pravdepodobnosťou totiž vznikol vo frankofónnom jazykovom prostredí ako označenie pre spôsob podnikania a v angloamerickom ani britskom priestore sa v tomto význame nepoužíva. Z hľadiska jazykového systému predstavuje forma *startuping* v angličtine participium od slovesa *to start up*. Zatiaľ čo v prípade derivátov *startupisation* a *startupisme* môžeme hovoriť o tzv. hybridných derivátoch¹⁹ vytvorených pomocou domácich sufixov od cudzojazyčného základu *startup*, v prípade neologizmu *startuping* to neplatí, keďže sufix aj základ sú cudzojazyčného pôvodu.

Derivát *startuping* sa v mediálnom diskurze na základe kontextu, v ktorom sa realizoval, javí ako označenie populárneho novodobého podnikania na báze startupu. Avšak skutočnosť, že ide o populárny spôsob podnikania neznamená, že sa na tento neologizmus viažu pozitívne konotácie, ako to vyplýva z príkladu 22.

Príklad 22: *On est dans la réplique paresseuse du **startuping**, ce fléau importé des États-Unis, cette caricature de l'entrepreneuriat mâtiné de vagues références à l'esprit de la Silicon Valley, qui contamine tous les secteurs d'activité, à commencer par ceux de la haute technologie.* (Saint-Martin, 2023)

Startuping je tu vykreslený ako pohroma importovaná z USA²⁰ a ako karikatúra podnikania, ktorá doslova kontaminuje všetky sektory. Zrejme nie je náhoda, že pri derivácii bol použitý práve pseudosuffix *-ing* prevzatý z angličtiny. Na jednej strane prezrádza pôvod myšlienky, resp. systému podnikania a na druhej strane má možno vzbudiť odpor k takejto forme podnikateľskej činnosti, ktorá je výsledkom silného angloamerického vplyvu na súčasné fungovanie ekonomiky a má už aj svoje nepriaznivé dôsledky.

Startupový ekosystém založený na inováciách ale podporuje francúzsky prezident Emmanuel Macron natoľko, že sa snaží manažérske praktiky typické pre riadenie startupu zavádzať do politiky. Vytvára tézu o „*startup-nation*“, národe startupov, a podporuje vznik startupov aj ich zakladateľov. Preto neprekvapí, keď je spájaný s tzv. ekonomikou „*startupingu*“ (cf. príklad 23).

aj vedeckého výskumu nás len utvrdzuje v úvahách prezentovaných v podkapitole 2.1, kde sme vyslovili domnienku o jednej z možných interpretácií sufixu *-ien/-ienne* v adjektívach *startupien/startupienne* vo význame sekty (cf. *Lexique des affixes* dostupný na <https://www.aly-abbara.com/litterature/medicale/affixes/e.html> [Cit. 2024-17-07], čo by mohlo prisudzovať predmetným adjektívam negatívnu konotáciu. Náš korpusový výskum však túto domnienku nepotvrdil.

¹⁹ Hybridným derivátom vytvoreným na základe sufixácie od cudzojazyčného základu sa venuje napr. Sablayrolles (2019, s. 133).

²⁰ Podotýkame, že slovníky angličtiny ani databázy, ako napr. renomovaná kanadská anglicko-francúzsko-španielska terminologická databáza *Termium Plus* či francúzska databáza anglicizmov s francúzskymi ekvivalentmi *France Terme* substantívnu jednotku *startuping*, ktorá by označovala spôsob podnikania, neuvádzajú. V niektorých anglofónnych internetových zdrojoch síce figuruje, ale v inom význame – ako názov adresára pre nástroje na spustenie podnikateľského projektu či vo význame zakladania spoločnosti, avšak v týchto prípadoch ide o výtvary, ktoré sú výsledkom kreativity majiteľov internetových stránok.

Príklad 23: *L'innovation a toujours fait l'objet de l'attention des politiques publiques, mais Emmanuel Macron a particulièrement cherché à en exploiter toutes les potentialités. Pour Maxime Quijoux et Arnaud Saint-Martin (2020), Emmanuel Macron « s'est démarqué dans le champ politique par son attachement à l'économie du **startuping** [...] ».* (Flecher, 2021)

Vyššie uvedený príklad pochádzajúci z dizertačnej práce (2021) dokumentuje nepríznakové použitie derivátu *startuping*, čo naznačuje, že nazeranie naň prechádza vývojom. Náš názor môžeme podporiť aj ďalším príkladom použitia z roku 2018, keď sa o „*startupingu*“ ešte hovorilo, že je „v plienkach“ (cf. príklad 24), a teda prisudzovať mu jednoznačný status jednotky jazykového systému z hľadiska expresívneho zafarbenia by bolo dnes predčasné.

Príklad 24: *Startuping, encore à l'état de bourgeon.* (Jacob, 2018)

2.3 Verbálny derivát (*se*) *startupiser*

Postupnosť operácií pri sufixácii (vznik derivátov na základe postupnosti podstatné meno → sloveso → podstatné meno, napr. *hystérie* → *hystériser* → *hystérisation*) si nevyhnutne nevyžaduje existenciu slovesa (Sablayrolles, 2019, s. 134). V našich pracovných korpusoch sloveso (*se*) *startupiser* figurovalo v porovnaní so substantívom *startupisation* v menej ako polovičnom zastúpení, čo môže, ale nemusí svedčiť o skoršom vzniku derivátu *startupisation*. Ak by derivát *startupiser* vznikol neskôr ako neologizmus *startupisation*, jeho vznik by bol výsledkom tzv. *dérivation inverse*, čiže transflexie, pri ktorej sa odvodzujú slovesá od podstatných mien. Na základe zachytenia reflexívnej formy *se startupiser* v korpusoch potom môžeme konštatovať, že derivačný proces zavŕšila reflexivizácia. Derivačné schéma tak má s veľkou pravdepodobnosťou podobu *startup* → *startupisation* → *startupiser* → *se startupiser*.

Z hľadiska emocionálneho zafarbenia sa neologizmus (*se*) *startupiser* zatiaľ javí ako nepríznakový (cf. príklady 25–27).

Príklad 25: *Le monde du travail tend à se « **startupiser** » : beaucoup d'entreprises s'inspirent des modèles de la Silicon Valley pour rajeunir leur image et attirer de nouveaux talents. Cela passe par la mise en place d'une organisation plus libre, flexible, affranchie des codes traditionnels.* (e2Time.com)²¹

Príklad 26: *[...] l'entreprise-employeur doit aller chercher ses futurs employés là où ils sont le plus souvent, c'est-à-dire derrière leurs écrans, et les séduire en argumentant, faisant preuve d'inventivité et d'originalité [...]. Pour attirer des candidats, les entrepreneurs doivent se « **startupiser** », recruter en mode agile et décomplexé.* (ekonomico.fr)²²

Príklad 27: *Certains nous demandent de les aider à se **startupiser**, à innover.*

Analyzované sloveso vyjadruje činnosť zameranú na pretváranie podnikateľskej činnosti (ale nielen tej, podobne ako sa „*startupizácia*“ nevzťahuje len na firmy) podľa vzoru fungovania startupov, čo so sebou prináša inovácie, flexibilitu a hlavne digitálnu transformáciu, samozrejme, so všetkými dôsledkami, ktoré z toho neskôr vyplynú, ako napr. stieranie rozdielu medzi pracovným a voľným časom, profesionálnym a rodinným životom atď. V korpusoch sme zaznamenali aj použitie jeho nezvratného pendantu, ale len v infinitíve (cf. príklad 28).

²¹ Dostupné na internete: <<https://www.e2tome.com/blog/horaires-de-travail-flexibles-en-entreprise-stress-ou-qualite-de-vie-au-travail/>> [Cit. 2024-05-09.]

²² Dostupné na internete: <<https://www.ekonomico.fr/2019/06/recrutement-entreprise-outils-numeriques/>> [Cit. 2024-05-09.]

Príklad č. 28: *Il est important de **startupiser** nos bars.* (forgeorges.fr)²³

4 Záver

V príspevku sme sa venovali derivátom odvodeným od anglicizmu *startup*, ktoré vznikli vo frankofónnom jazykovom prostredí ako sprievodný jav udomáčovania sa predmetnej výpožičky v lexike francúzštiny. Naším cieľom bolo odhaliť a zdôvodniť expresívny charakter niektorých z nich vyplývajúci z postoja frankofónnych používateľov jazyka k systému podnikania formou zakladania startupov a z prenikania startupového ekosystému a myslenia do ďalších oblastí verejného aj súkromného života. Vzhľadom na to, že väčšina analyzovaných derivátov nie je lexikograficky spracovaná, bolo náročné posudzovať, či sú z hľadiska expresívneho zafarbenia príznakové alebo neutrálne. Vychádzali sme preto z ich kontextového začlenenia, sémantiky použitých afixov, v našom prípade sufixov, prítomnosti alebo absencie lexikalizácie, integrácie do odbornej vrstvy slovnej zásoby, metajazykového stvárnenia a širšieho preskúmania problematiky naviazanej na svet startupov. Naše poznatky ohľadom expresívneho zafarbenia derivátov predkladáme súhrnne spracované v tabuľke 2.

Pomocou grafu vygenerovaného lexikometrickým nástrojom *Gallicagram* dokumentujúceho preferencie frankofónnych používateľov jazyka vo vzťahu k výpožičke *startup* a jej francúzskemu ekvivalentu *jeune pousse* sa nám v rámci mediálneho diskurzu tiež podarilo poukázať na jednoznačné uprednostňovanie anglicizmu.

Derivát	Prítomnosť expresívneho zafarbenia ²⁴
<i>Startuper/startupeur/startupeuse</i>	-
<i>Startupien/startupienne</i>	-
<i>Startupiste</i>	+/-
<i>Startupisation</i>	+/-
<i>Startuping</i>	+/-
<i>Startupeux</i>	+
<i>Startupesque</i>	+
<i>Startupisme</i>	+
<i>(Se) startupiser</i>	-

Tabuľka 2 Prítomnosť expresívneho zafarbenia u derivátov s motívom *startup*.

Vznik expresívne zafarbených derivátov *startupeux*, *startupisme*, *startupesque* si vysvetľujeme sklamaním z nenaplnených očakávaní, ale aj hnevom vyvolaným prudkými zmenami zasahujúcimi do všetkých oblastí života spoločnosti a jednotlivca. Nazeranie na svet cez prizmu startupov, ktoré stále intenzívnejšie ovplyvňuje každodenný život ľudí vo Francúzsku – krajine startupov obývanej tzv. startupovým národom – začína podliehať intenzívnej kritike. Aj to je dôvod, prečo sa z hľadiska expresívneho zafarbenia z pôvodne neutrálnych lexém *startupisation* a *startupiste* zrejme stávajú príznakové. Zvláštny prípad predstavuje derivát *startuping* s nevyjasneným statusom. Až čas ukáže, ktoré z analyzovaných derivátov sa stanú predmetom lexikalizácie, čo so sebou prinesie aj ich klasifikáciu na osi príznakovosť (expresívne zafarbenie) – nepríznakovosť.

²³ Dostupné na internete: <<https://www.forgeorges.fr/comment-attirer-et-fideliser-son-personnel-de-bar/>> [Cit. 2024-06-09.]

²⁴ Vysvetlivky: „-“ = bez expresívneho zafarbenia, „+“ = s expresívnym zafarbením, +/- = nejasná identita, prípustné obidve možnosti.

Literatúra:

- FURDÍK, J. (2008): *Teória motivácie v lexikálnej zásobe*. M. Ološtiak (ed.). Košice: Vydavateľstvo LG.
- KAČALA, J. – PISÁRČIKOVÁ, M. – POVAŽAJ, M., eds. (2003): *Krátky slovník slovenského jazyka*, 4. doplnené a upravené vydanie. Bratislava: Veda.
- OLOŠTIAK, M. (2017): *Lexikálna paradigmatika, sémantika a kombinatorika*. Prešov: Prešovská univerzita.
- OLOŠTIAK, M. – GIANITSOVÁ-OLOŠTIAKOVÁ, L. (2018): Neologizácia a neologizmy z pohľadu teórie lexikálnej motivácie. In: D. HRADILOVÁ (ed.): *Inovační proces v češtině a jí blízkých jazycích*. Olomouc: Univerzita Palackého, s. 9–40.
- PETRÁČKOVÁ, V. – KRAUS, J., eds. (2005): *Slovník cudzích slov (akademický)*. 2., doplnené a prepracované vyd. Prekl. Ľ. Balážová – J. Bosák et al. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá.
- SABLAYROLLES, J.-F. (2019): *Comprendre la néologie. Conceptions, analyses, emplois*. Limoges: Éditions Lambert-Lucas.

Internetové zdroje:

- BAVON, S. *La chute du mythe de la startup : pourquoi c'est pas grave*. [Cit. 2024-03-09.] Dostupné na internete: <https://cdlt:kessel.media/posts/pst_51003ba5fe894f51bif7c2d4d6770659/la-chute-du-mythe-de-la-startup-pourquoi-cest-pas-grave>
- BEDREDDINE, S. Transition énergétique : « L'élite managériale française se complaît dans la pensée magique de l'innovation ». In: *Le Monde* (28. február 2020). [Cit. 2024-03-09.] Dostupné na internete: <https://www.lemonde.fr/idees/article/2020/02/28/transition-energetique-l-elite-manageriale-francaise-se-complait-dans-la-pensee-magique-de-l-innovation_603128_3232.html>
- BEDREDDINE, S. Des grandes entreprises et des *start-up*. Logiques d'interactions, pratiques de contrôle. In: *Savoir/agir*, 2020, 51/1. [Cit. 2024-21-08.] Dostupné na internete: <<https://www.cairn.info/revue-savoir-agir-2020-1-page-69.htm>>
- CÉLÉRIER, L. – ARFAOUI, M. *La start-up comme un nouvel esprit de l'action publique ? Enquête sur la startupisation de l'action publique et ses contraintes*. [Cit. 2024-21-08.] Dostupné na internete: <<https://shs.cairn.info/revue-gouvernement-et-action-publique-2021-3-page-43?lang=fr>>
- Comment attirer et fidéliser son personnel de bar ?* In: *Forgeorges.fr* (3. november 2022). [Cit. 2024-06-09.] Dostupné na internete: <<https://www.forgeorges.fr/comment-attirer-et-fideliser-son-personnel-de-bar/>>
- CONTICELLO, J.-Ch. Il faut en finir avec les « startupisations » de façade. In: *Les Echos* (30. júl 2019). [Cit. 2024-28-08.] Dostupné na internete: <<https://www.lesechos.fr/idees-debats/cercle/il-faut-en-finir-avec-les-startupisations-de-facade-1041321>>
- DEMEY, E. J'ai un nouveau projet, utopie d'un monde sans applis par Guillermo Pisani. In: *Sceneweb.fr; l'actualité du spectacle vivant* (14. november 2021). [Cit. 2024-22-08.] Dostupné na internete: <<https://sceneweb.fr/jai-nouveau-projet-de-guillermo-pisani/>>
- FLECHER, M. *Le monde des start-up : le nouveau visage du capitalisme ? Enquête sur les modes de création et d'organisation des start-up en France et aux États-Unis*. Thèse de doctorat de l'Université PSL soutenu le 3 décembre 2021. [Cit. 2024-04-09.] Dostupné na internete: <<https://theses.hal.science/tel-03578329/file/2021UPSLD017.pdf>>
- HERAUD, B. Avec le club Génération Startupeuse, les startups aussi s'emparent des objectifs de développement durable. In: *Novethic* (22. november 2019). [Cit. 2024-22-08.] Dostupné na internete: <<https://www.novethic.fr/actualite/entreprises-responsables/entreprise-responsable/isr-rse/avec-le-club-generation-startepeuse-les-startups-aussi-s-emparent-des-objectifs-de-developpement-durable-147929.html>>
- Horaires de travail flexibles en entreprise : stress ou qualité de vie au travail ?* In: *e2Time.com* (n. d.) (blog). [Cit. 2024-05-09.] Dostupné na internete: <<https://www.e2tome.com/blog/horaires-de-travail-flexibles-en-entreprise-stress-ou-qualite-de-vie-au-travail/>>

- JACOB, S. Startuping, encore à l'état de bourgeon. In: *L'économiste*, édition N° 5218 (27. február 2018). [Cit. 2024-04-09.] Dostupné na internete: <<https://www.leconomiste.com/article/1024612-startuping-encore-l-etat-de-bourgeon>>
- Julien from xMakers. Startupiser votre business. In: *Medium* (20. december 2019). [Cit. 2024-03-09.] Dostupné na internete: <<https://medium.com/xmakers/startupiser-votre-business-c668220bbe65>>
- LAMY, E. Les politiques françaises de « startupisation » de la science : Une perspective historique. In: *Savoir/agir* 2020, 51/1, s. 23–32. [Cit. 2024-28-08.] Dostupné na internete: <<https://www.cairn.info/revue-savoir-agir-2020-1-page-23.htm>>
- La rédaction. Recrutement : la mutation numérique redistribue les cartes. In: *Ekonomico* (10. jún 2019). [Cit. 2024-05-09.] Dostupné na internete: <<https://www.ekonomico.fr/2019/06/recrutement-entreprise-outils-numeriques/>>
- Larousse. [Cit. 2024-17-07.] Dostupné na internete: <<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais-monolingue>>
- La « startupisation » des formes entrepreneuriales. In: *Influencia* (23. jún 2014) [Cit. 2024-28-08.] Dostupné na internete: <<https://www.influencia.net/startupisation-formes-entrepreneuriales/>>
- Le tour de table du lundi matin. In: *POCHES & FILS*. [Cit. 2024-26-08.] Dostupné na internete: <https://pochesetfils.com/pages/a-propos-1?srsId=AfmBOooiYvV9mW4GCJWIJHtS_bn1SW1EK0dkqI-q18a7rcpK3Fjt0A6I>
- Lexique des affixes. [Cit. 2024-17-07.] Dostupné na internete: <<https://www.aly-abbara.com/litterature/medicale/affixes/e.html>>
- MAZEREEUW, F. « Le bullshit a dépassé le monde du travail : aujourd'hui, c'est quasiment une culture ». Interview. In: *Les Echos Start* (6. apríl 2023). [Cit. 2024-18-07.] Dostupné na internete: <<https://start.lesechos.fr/travailler-mieux/metiers-reconversion/le-bullshit-a-depasse-le-monde-du-travail-aujourd'hui-cest-quasiment-une-culture-1933064>>
- OLOŠTIAK, M. Preberanie lexém. Interlingválna motivácia. In: *Prednášky z predmetu Lexikológia a derivatológia II*. [Cit. 2024-12-07.] Dostupné na internete: <<https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Olostiak11/subor/3.pdf>>
- Petit dictionnaire des suffixes du français. [Cit. 2024-17-07.] Dostupné na internete: <<https://www.petitrobert.lerobert.com/demo/AidePR/Pages/SuffixesLHTML>>
- PETRELLA, M. Post de Matthieu Petrella. LinkedIn. [Cit. 2024-26-08.] Dostupné na internete: <Matthieu Petrella sur LinkedIn : Ce week-end Adsteroid a gagné un Prix qui a un sens particulier. Très... | 42 commentaires>
- Quels sont les pires néologismes startupesques que vous ayez entendu? In: *Reddit* (2022). [Cit. 2024-17-07.] Dostupné na internete: <https://www.reddit.com/r/AskFrance/comments/y9c05w/quel_sont_les_pires_neologismes_startupesques_que/?rdt=41373>
- RÉGNAULD, I. Dans le fantasme économique du « startupisme ». In: *Mais où va le web ? P(a)nser le numérique* (5. september 2019). [Cit. 2024-03-09.] Dostupné na internete: <<https://maisouvaleweb.fr/fantasme-economique-startupisme/>>
- RÉGNAULD, I. Le startupisme triomphant face à sa critique. In: *Mais où va le web ? P(a)nser le numérique* (7. apríl 2021). [Cit. 2024-06-07.] Dostupné na internete: <<https://maisouvaleweb.fr/le-startupisme-triomphant-face-a-sa-critique/>>
- Robert, Dico en ligne. [Cit. 2024-18-07.] Dostupné na internete: <<https://dictionnaire.lerobert.com/definition/>>
- SAINT-MARTIN, A. Compte-rendu des décisions du Bureau communautaire du 9 mars 2023. In: *Séance du lundi 20 mars 2023*. [Cit. 2024-04-09.] Dostupné na internete: <https://www.melunvalseine.fr/fileadmin/01_-MEDIAS_ACCUEIL_MVS/05_Publications/Comptes_rendus_Conseil_Communitaires/CR_du_conseil_du_20_mars_2023_approuv%C3%A9.pdf>
- SAINT-MARTIN, A. – M. QUIJOUX. Startup : avènement d'un mot d'ordre. In: *Savoir/agir*, 2020, 51/1, s. 15–22. [Cit. 2024-04-09.] Dostupné na internete: <<https://shs.hal.science/halshs-03097718/document>>

SIATKA, L. (2022): Le partenariat Afpa-Cnam va essayer en Moselle. In: *La Gazette Moselle* (8. február 2022). [Cit. 2024-22-08.] Dostupné na internete: <<https://www.gazettemoselle.fr/article/le-partenariat-afpa-cnam-va-essayer-en-moselle>>

Slovník.sk. [Cit.2024-18-07.] Dostupné na internete:

<<https://www.slovník.sk:aktuality.sk/preklad/francpzslo-slovensky/>>

The Bing Bang Theory est fini, vite une série geek! (9. jún 2024). In: *CHani Brooks Romance. Blog de la romance geek, culture geek*. [Cit. 2024-27-08.] Dostupné na internete: <<https://chanibrooks.com/the-big-bang-theory-serie-geek/>>

Internetové stránky:

<https://www.lemonde.fr>

<https://shiny.ens-paris-saclay.fr/app/gallicagram>

<https://www.sketchengine.eu/>

Summary

The Anglicisme *Startup* and its Derivatives in Francophone Media Discourse on the Background of Expressive Lexis

In this paper, we discuss expressions derived from the anglicism *startup* which have arisen in the francophone linguistic environment concomitant with the domestication of this loanword in the French lexicon. Our aim was to identify and substantiate the expressive character of some of these derivatives, which stems from French speakers' attitudes towards the startup business culture. We also wanted to determine their attitudes towards the use of the French equivalent *jeune pousse*. To do this, we used the *Gallicagram* tool to show that the use of anglicisms is clearly prevalent in francophone media discourse. We used the corpus manager *Sketch Engine* to search for derivatives. We worked with the *French Web 2023* corpus as well as our own corpus compiled from articles from the periodical *Le Monde* from 2022. In total, we were able to identify 12 derivatives: *startuper*, *startupeur*, *startupeuse*, *startupeux*, *startupien*, *startupienne*, *startupiste*, *startupesque*, *startupisation*, *startupisme*, *startuping*, and (*se*) *startupiser*. Given that most of them are not lexicalized, it was problematic to judge their status in terms of expressive coloration. We relied on their contextual usage, the semantics of the affixes used, the presence or absence of lexicalization, integration into the professional lexicon, metalinguistic rendering using quotation marks, and a broader examination of the workings of the startup world. While for some derivatives the absence of expressivity was unambiguous (*startuper*, *startupeur*, *startupeuse*), as they are technical terms, for others expressivity was present based on the semantics of the affix (*startupesque*), the context (*startupeux*) and/or the use of quotation marks (*startupiste*). For the remaining derivatives, we cannot yet assess expressivity unambiguously.

Príspevok vznikol v rámci projektu VEGA č. 1/0008/24 Aktuálne trendy emocionálno-expresívneho lexikónu v slovensko-francúzskej kontrastívnej perspektíve.